

BX 890

B383

v.5

DUODECIMA

CONTROVERSIA GENERALIS

DE

EXTREMA UNCTIONE

ORDINE ET MATRIMONIO

SINGULIS LIBRIS EXPLICATA

FONDO EMETERIO
VALVERDE Y TELLEZ

88844

007943

CONTROVERSIARUM

DE

SACRAMENTO EXTREMÆ UNCTIONIS

LIBER UNICUS

Controversiæ de Sacramento Extremæ unctionis, sunt omnino septem. *Prima*, eaque potissima, de genere; an sit legis novæ Sacramentum vere ac proprie dictum. *Secunda*, de materia. *Tertia*, de forma. *Quarta*, de effectu. *Quinta*, de ministro. *Sexta*, de suscipiente. *Septima*, de cæremoniis.

CAPUT PRIMUM

Qui hæretici hoc Sacramentum negarint.

Hæretici permulti ritum unctionis infirmorum e numero Sacramentorum auferre conati sunt. Primo Waldenses, ut referunt Æneas Sylvius libro de origine Boemorum cap. 35. et ante eum Guido Carmelita in summa de hæreticis. Secundo, Albigenses, teste Antonino in summa Theologica part. 4. tit. 11. cap. 7. §. 5. Tertio, Joannes Wiclefus, teste Thoma Waldensi tom. 2. de Sacramentis cap. 163. et satis ipse de se id testatur in 4. lib. Trialogi cap. 25. ubi contendit, hoc Sacramentum neque a Christo, neque ab Apostolis institutum, proinde nec vere Sacramentum esse.

Hos imitantur hæretici hujus temporis. Lutherus in lib. de captivitate Babylonica cap. de Extrema unctione, non rejicit hunc ritum, tamen negat Sacramentum esse proprie dictum. Calvinus lib. 4. Institut. cap. 19 §. 18, 19, 20. et 21 et Kemnitius in 2. par. Exam. a pag. 1102. usque ad 1135. non solum Sacramentum esse negant, sed etiam irrident more suo. Idem facit Melancthon in locis tit. de unctione. Idem facit etiam Joannes Brennius in Confessione Wirtemberg., cap. de

Extrema unctione: et Magdeburgenses Centur. 7. et sequentibus, cap. 6. de ritu visitationis infirmorum.

Ecclesia vero Catholica palam affirmat, Unctiohem extremam Sacramentum esse vere ac proprie dictum. Id enim expresse habent Concilium Florentinum in instruct. Armenorum, et Trid. sess. 14. can. 1. de Extrema unctione, et omnes Theologi, lib. iv. sent. dist. 23. Potest autem hæc veritas tribus argumentis probari. Primo, ex Scripturis. Secundo, ex traditione Ecclesiastica. Tertio, ex ratione.

CAPUT II.

Probatum ex Scripturis Unctionem infirmorum esse Sacramentum proprie dictum.

Quod attinet ad primum: duæ Scripturæ proferuntur ab omnibus, una ex cap. 6. Marci, altera ex cap. 5. Jacobi.

De prioribus non omnes conveniunt, an cum Apostoli ungebant oleo infirmos, et curabant, illa fuerit unctio Sacramentalis, de qua nunc disputamus: an solum fuerit figura quedam, et adumbratio hujus Sacramenti. Qui tunc tur priorem sententiam, ut Thom. Valdensis loco citato, et Alphonsus de Castro lib. de hæ-

res. verbo, *Extrema unctio*, ea ratione ducuntur, quod Beda, Theophilactus, et Oecumenius in commentariis Marci et Jacobi, videantur dicere eandem esse unctionem, cujus fit mentio in utroque loco. Sed profecto probabilior est sententia posterior, quae est Ruardi in explicatione art. 12. et Jansenii in cap. 6. Marci, et Dominici a Soto dist. 23. quaest. 1. art. et aliorum. Et mihi certe eo etiam nomine gratior, quod videam Lutherum, Calvinum, et Kemnitium locis citatis esse in prioris opinione: existimant enim illi eandem esse unctionem, Marci 6. et Jacobi 5.

Probo igitur breviter sententiam posteriorem. Primo illa unctio, qua utebantur Apostoli, referebatur solum aut praecipue ad curationem morbi corporalis, ut ex eo loco patet, unde etiam sanabantur omnes, qui tum inungebantur. Sacramenta autem per se ad animam pertinent, ad corpus per accidens, aut certe secundario.

Deinde secundo, Apostoli eo tempore nondum erant Sacerdotes: et quamvis potuerit Christus etiam per non sacerdotes Sacramenta conferre, tamen non est probabile eum hoc fecisse, nec legimus id unquam factum in Sacramentis magis necessariis, ut in Sacramento Penitentiae, vel Eucharistiae. Neque obstat quod Apostoli baptizarent, cum nondum essent Sacerdotes: nam non ita est de essentia Baptismi, ut minister sit sacerdos, sicut de essentia unctionis. Nam si laicus baptizet, etiam extra necessitatem. Baptismus est ratus: non autem est rata unctio si laicus inungat. Quod autem Apostoli nondum fuerint eo tempore sacerdotes, patet, quia facti fuerunt in ultima cena, ut docet Concilium Tridentinum sess. 22. cap. 1.

Accedit tertio quod Apostoli tunc promiscue ungebant quoslibet aegrotos, ut caecos, claudos, etc., at Sacramentum unctionis non datur nisi iis, qui decumbunt cum periculo vite, ut omnes concedunt.

Item quarto, Apostoli tunc cum inungerent, non querebant, essentiae baptizati, qui inungendi erant, et omnino probabile est, multos ab eis inunctos, qui infideles erant. At certe sine Baptismo, nihil prosunt Sacramenta cetera, nec dari possunt aut debent non baptizatis sine peccato. Nec valet quod quidam obijciunt, Cornelio datam Confirmationem ante Baptismum, Act. 10. Deo videlicet in hac re dispensante. Nam

Cornelius non habuit Sacramentum Confirmationis ante Baptismum, sed effectum Sacramenti Confirmationis ab ipso Domino immediate sine Sacramento.

Denique, Tridentinum Concilium sess. 14. can. 1. de Extrema unctione, dicit hoc Sacramentum insinuatam Marci 6. Dicitur autem insinuari id, quod non expresse proponitur, sed adumbratur, et obscure indicatur. Et hoc eodem modo intelligendi sunt veteres, qui locum Marci 6. conjungunt cum loco Jacobi 5, significant enim uno in loco iacta esse fundamenta ejus Sacramenti, quod in altero loco expresse proponitur. Quemadmodum enim cum Matth. 19. et alibi Christus manus imponit, non dicimus tunc instituisse Sacramentum Confirmationis, aut Ordinationis, sed tamen agnoscimus adumbrationem quamdam Sacramenti postea futuri: sic etiam quod Dominus jussit Apostolos oleo curare infirmos, et non alia aliqua re, intelligimus significatum esse, futurum fuisse aliquando tempus, ut oleum esset Sacramentum infirmorum.

Veniamus nunc ad alterum locum Jacobi 5. ita legimus: *Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros Ecclesiae, et orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, et oratio fidei salvabit infirmum, et allevabit eum Dominus, et si in peccatis sit, remittentur ei* (1). Hic habemus omnia, quae ad Sacramenti essentiam requiruntur, videlicet symbolum externum, promissionem gratiae, et divinam institutionem: haec enim tria, ut supra diximus in prima controversia de confirmatione, adversarii requirunt. Symbolum externum est unctio olei cum oratione fidei; promissio vero, allevatio infirmi, et remissio peccatorum. Institutio autem colligitur ex hac tam constanti promissione Apostoli neque enim Apostolus tam constanter, et absolute id promitteret, nisi Dominus id instituisset, et mandasset. Itaque Apostolus Jacobus non instituit Sacramentum, sed hortatur ad illud suscipiendum, quod a Domino noverat institutum.

Quia vero Kemnitius in 2. par. Exam. pag. 41. et 42. requirit alia quinque, licet tria praedicta sint praecipua: ostendamus illa etiam reperiri in unctione extrema. Ille igitur primo requirit praeter tria praedicta, ut ritus mandatus sit in novo Testamento; ut distinguatur a caeremoniis Testamenti vete-

(1) Jacob. V. 14.

ris. Id vero hoc loco manifeste cernimus, cum constet Jacobi epistolam esse librum Testamenti novi: et praeterea talis ritus non fuerit in Testamento veteri.

Secundo requirit, ut ritus non ad breve tempus duret, sed perpetuus sit. Id quoque habemus in illis verbis: *Infirmatur quis in vobis*, inde enim colligimus tamdiu duraturum hunc ritum, quandiu in Ecclesia erunt aegroti.

Tertio requirit, ut promissio gratiae sit annexa, et quasi vestita symbolo, ita ut intelligatur dari gratia, cum symbolum externum exhibetur: id quod Kemnitius ponit contra Calvinistas, volunt Sacramenta esse symbola praeteritae, et jam olim acceptae gratiae. Id vero hoc loco habemus, ut patet; dicitur enim: *Ungentes eum in nomine Domini, et allevabit eum Dominus, et si in peccatis fuerit etc.* plane ad eum modum, quo dicitur de Baptismo Marc. ult.: *Qui crediderit, et baptizatus fuerit, salvus erit* (1).

Quarto requirit, ut illa promissio non sit cujuslibet gratiae, sed remissionis peccatorum: id vero expresse sic habetur: *Si in peccatis fuerit, remittentur ei*.

Quinto requirit, ut non sit tantum promissio generalis, sed etiam applicetur in particulari ei, qui Sacramentum percipit. Et hoc etiam habemus; nam in particulari dicitur: *Ungentes eum etc.*

CAPUT III

Refelluntur Haereticorum solutiones ad Scripturam citatam

Ad hoc argumentum quatuor solutiones ab haereticis dari solent. Prima est, epistolam illam non esse canonicam, nec a Spiritu Apostolico profectam. Ita Lutherus loco citato, cui assentitur Kemnitius pagina 1113. ubi dicit hanc epistolam non esse tanta auctoritatis, ut possit sine testimoniis Scripturae Canonicae, Sacra institui. Et probat ex Hieronymo qui annotavit in lib. de scripturis Ecclesiasticis in Jacobo, veteres judicasse non esse epistolam illam a Jacobo, Apostolo scriptam, et ex Eusebio lib. 3. hist. cap. 23. qui de illa sic ait: « Scierundum est; videretur, id est, quod notha sit. »

At haec prima solutio est refugium mise-

(1) Jacob. V. 15; Marc. XVI. 46.

rorum. Nam omnes veteres, qui catalogos scripserunt sacrorum librorum, hanc epistolam cum caeteris numerarunt, ut patet ex Clemente can. ult. Apostolorum ex Innocentio I. epistol. 3. et Gelasio I. in Concilio LXX. Episcoporum: Item ex Conciliis Laodiceno, car. ult. Carthag. III. can. 47. Florentino et Tridentino sess. 4. Denique ex Patribus, Origene homil. 7. in Josue, Athanasio in synopsi, Epiphania haeres. 76. Hieronymo epistol. ad Paulinum, Augustino lib. 2. doctrinae Christianae cap. 8. Ruffino in symbolum, Isidoro lib. iv. etymolog. cap. 1. et Damasceno lib. iv. de fide cap. 18. Quod si his locis, ac tantis auctoribus fides non habetur, concidit auctoritas omnium aliorum librorum: nec enim aliunde scimus, qui libri sint canonici, nisi ex traditione, et testimonio veterum Pontificum, Conciliorum, et Patrum, eorum praesertim, qui indicem texere voluerunt sacrorum librorum.

Neque ullum unquam legi veterum, qui aperte scriberet, Jacobi epistolam non esse Canonicam. Nam Hieronymus, quem pro se Kemnitius citat, dicit quidem quibusdam visum fuisse dubiae fidei epistolam, tamen temporis progressu obtinuisse auctoritatem. Eusebius autem dicit eam epistolam quorundam opinione esse adulterinam; tamen subjungit continuo: « Nos autem scimus in plurimis Ecclesiis publice esse receptam ». Et certe plus ad nos valere debet publica Ecclesiarum auctoritas, quae teste Eusebio hanc epistolam recepit ut Canonicam, quam obscura quorundam opinio, quae eodem teste Eusebio, eandem epistolam rejicit.

Secunda solutio est ejusdem Lutheri ibidem, qui sic ait: « Si esset Jacobi Apostoli, dicerem non licere Apostolo sua auctoritate Sacramentum institui, id est, divinam promissionem cum adjuncto signo dare, hoc enim ad Christum solum pertinebat. »

Haec solutio longe deterior est superiore: audet enim Lutherus se Apostolo Jacobo opponere, et in faciem illi resistere, quasi aperte erranti, et sibi arroganti quod ei non conveniebat. At certe nec Jacobus sibi assumit quod Lutherus dicit: non enim ipse Sacramentum instituit, sed hortatur ad usum Sacramenti instituti; et si id sibi assumeret, illi potius, quam Luthero credendum esset. Nec enim fieri posset, ut tantus Apostolus post acceptum Spiritum sanctum, in re tam

magna erraret: neque est simile de B. Petri errore, ille enim erravit exemplo, non doctrina, iste autem errasset in doctrina, et in ipsa Scriptura, quod fieri non potest. Quare si Jacobus diceret Sacramentum a se institutum; credere deberemus, id illi a Christo concessum singulari privilegio, sed non est opus ad has angustias redigi.

Tertia solutio est ejusdem Lutheri ibidem, necnon Wicli, Philippi, Brentii, Calvinii, et aliorum communis, quod Jacobus loquatur de unctione, qua utebantur eo tempore ad curandos morbos corporales. Et quidem Wiclefus putat loqui Apostolum de naturali curatione, et ideo meminisse olei, quia est naturaliter medicinale, et in illa regione abundat. Philippus existimat eum loqui de unctione, quae partim naturaliter, partim etiam dono divino curabat: unde dicit Abraham, Isaac, Jacob, Isaiam, et ceteros Prophetas fuisse professione medicos, et habuisse notissimas herbarum et aliorum medicamentorum naturas, et simul etiam ornatos dono miraculorum, Lutherus tamen, Calvinus, Brentius, et Kemnitius simpliciter Apostolum exponunt de curatione ex dono Dei, proinde dicunt non magis fuisse Sacramentum istam unctionem, quam fuerit Probatica piscina, vel lutum cum sputo, vel aqua Siloe etc. nunc autem quando donum illud cessavit, non modo unctionem non esse Sacramentum, sed etiam esse rem inutilem, et superseruosam.

Argumenta eorum sunt tria. Primum, quia Jacobus ex Marci Evangelio accepit, quod docet de unctione olei: Marcus autem de unctione illa loquitur, quam adhibebant qui habuerunt donum curationum.

Secundum, quia Jacobus utitur vocibus quae ad corporalem sanitatem pertinent, nimirum *ἰσχύω*, et *ἰσχύει*.

Tertium, quia Jacobus tantum loquitur ad homines sui temporis, quando durabat gratia sanitatum. Idque patet ex eo, quod non addidit aliquam particulam, qua significaret, hunc ritum propagandum esse ad posterum, sicut Scripturae faciunt, cum loquuntur de veris Sacramentis, ut de Baptismo Matth. ult.: *Ecce ego vobiscum sum usque ad mundi consummationem*, et de Eucharistia I Corinth. XI. *Quotiescumque manducabitis panem hunc, et calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis donec veniat* (1).

(1) Matth. XXVIII, 20; I Corinth. XI, 26.

Sed his argumentis nos longe plura, et meliora possumus opponere. Ad primum, quod non loquatur de naturali curatione, et simul quod Propheta non consueverint curare more medicorum, contra Wiclefum, et Philippum facile probari potest. Primo, quia etsi oleum sit medicinale, tamen non est medicinale ad curandos quosvis morbos, imo vero plurimis, aut nihil proderit, aut etiam oberit. Apostolus autem generatim jubet, ut aegroti ungantur oleo.

Deinde Propheta, et Apostoli, ut plurimum rebus noxiis natura sua, aut certe non salutaribus utebantur; ut curarent, et nimirum omnes intelligerent, Dei miraculo illa fieri, non viribus naturae. Sic Moyses aeneum serpentem erexit, ut ejus aspectu curarentur laesi a serpentibus. Sic Helisaeus aqua Jordanis curavit lepram Naaman Syri. Sic Isaias massa ex ficis curavit ulcus Ezechiae, quae medicina contraria erat curationi illius morbi, ut Hieronymus notat ex sententia Hebraeorum, in com. ad cap. 38. Isaiae. Sic Dominus luto, et sputo, caecum natum: Sic Petrus umbra corporis sui: Sic Paulus sudariis, et semicinctiis.

Accedit, quod si uisui fuissent ordinari rebus utilibus ad curandum, ipsi sibi fidem abrogassent, et Dei donum obscurassent.

Quod autem nec loquatur Jacobus de unctione, quae sanaret corpus ex dono miraculorum, sed quae sanaret animum, et aliquando etiam corpus virtute sacramentali, contra Lutherum, Calvinum, et alios probatur ex singulis vocibus hujus loci. Primo, *Infirmatur*, inquit, *quis in vobis*. At si de miraculis ageret, generalius loqueretur: non enim solum consuleret iis qui decumbunt gravati periculoso aliquo morbo, ut facit, sed etiam caecis, surdis, claudis, aliisque miseris hominibus, qui non decumbunt, nec de vita periclitantur, et tamen egent curatione.

Secundo: *inducat*, inquit, *Presbyteros*. At si de miraculo ageret, diceret potius, *Inducat Prophetas*, aut alios, qui donum habent curationum nec enim soli aut omnes Presbyteri etiam tunc habebant donum curandi. Neque refert, quod per presbyteros nolunt adversarii significari Sacerdotes, sed seniores; nam nec seniores omnes habebant donum curationis, non enim illud donum erat alligatum aetati, aut dignitati, ut patet ex Paulo Roman. 12. I. Cor. 12. et

Ephes. 4. Praeterea non est probabile Apostolum jussisse fidelibus, ut miracula quaerent signa enim infidelium sunt, non fidelium, I Cor. 14.

Tertio: *Orent*, inquit, *super eum, ungentes eum oleo*. At si de miraculis ageretur, non praescriberet Jacobus materiam: qui enim donum habet curationis, adhibet quod Deus illi inspirat, nec potest alligari certae alicui rei virtus miraculorum. Id quod satis patet ex divinis litteris, et exemplis omnium sanctorum: « Sed, inquit Calvinus, utile fuit praescribere oleum, ut esset signum, miraculum fieri non viribus hominis, sed potentia Spiritus sancti: constat enim oleo significari Spiritum sanctum. » At etiam aqua significat Spiritum sanctum. Et praeterea si illa esset causa, cur praescriberetur oleum, debuisset illud servari in omni curatione, et in excitatione mortuorum maxime. Nusquam autem legitimus unctos fuisse mortuos, cum excitandi erant.

Quarto: « Et oratio, inquit, fidei salvabit infirmum, et allevabit eum Dominus. » Hec sane absoluta promissio est, proinde referri non potest praecipue ad corporalem sanitatem. Nam aut semper sanati fuissent aegroti illi, qui ungebantur, ut Jacobus praescribit, aut non semper: si semper, ergo nulli fuissent mortui Apostolorum tempore, nisi illi, qui Jacobo non obdissent, qui paucissimi fuissent. Et praeterea sanitas corporalis, quia non semper utilis est animae, non etiam semper obtinetur a Deo, quicumque sit, qui oret, etiamsi donum habeat curationis. Quare non semper sanabantur qui ungebantur; ergo vel falsa est absoluta illa promissio Jacobi, quod fieri non potest, aut quod verissimum est, ad animam praecipue, et absolute referenda est.

Quinto: *Et si in peccatis fuerit, dimittentur ei*. Hec vero particula tum expresse ad animam pertinet, ut non sit locus tergiversationi. Donum autem curationis, ut saepe diximus, ad corpus refertur.

Sexto, omnia alia quae habentur in illa epistola, sive ante hunc locum, sive postea, non ad eos solos pertinent, qui tunc vivebant, sed etiam ad nos qui postea futuri eramus, ut patet ex illis praecedentibus: *Patientes estote*, et: *Confirmate corda vestra*, et: *nolite jurare*, et: *Tristatur quis in vobis? oret: equo animo est? psallat*. Item ex illis immediate sequentibus: *Confitemini alterutrum peccata vestra, et orate pro invicem, ut*

salvemini. Haec omnia sine dubio ad nos etiam pertinent: igitur etiam illa, quae eodem tenore verborum in medio posita sunt: *Infirmatur quis in vobis, etc.* ad nos pertinent. Quare non agitur de dono curationis, quod est rarissimum, et non semper haberi potest, sed de Sacramento, quod semper durat, et facile a quolibet haberi potest.

Neque argumenta ipsorum contra allata convincunt. Ad Primum Respondeo, non esse eandem unctionem Marci 6. et Jacobi 5. nisi eo modo, quo dicuntur idem figura et figuratum. Quantum enim interest, inter lotionem caeci nati in aqua Siloe, quae fuit figura Baptismi, Joan. 9. et ipsum Baptismum ex aqua, et Spiritu sancto, Joan. 3. tantum interest inter has duas unctiones. Unde etiam videmus Marci 6. nullam fieri mentionem nec verborum, promissionis spiritualis quae ad Sacramentum necessario requiruntur: utrumque autem expresse habetur Jacob. 5.

Si quis autem defendere velit Marci 6. tractari de ipso Sacramento Unionis extremae, dicere potest, Marcum non omnia expressisse, sed quae illi desunt, ex Jacobo esse petenda. Saepem enim in scriptoribus sanctis id necessario faciendum est, ut quod unus omittit, petatur ab alio.

Ad secundum argumentum, quod totum grammaticale est, et ideo satis apte convincit Kemnitium, respondeo in primis nos non negare, quin extrema unctio interdum adferat corporalem sanitatem, et ideo Jacobum aliqua verba ponere potuisse, quae ad sanitatem corporalem pertineant. Interim tamen, sicut illa duo verba, Kemnitii opinione, ad corporis sanitatem pertinent: sic etiam integra sententia est, quae citra omnem controversiam refertur ad animae salutem, nimirum illud: *Si in peccatis fuerit, remittentur ei*.

Dico Secundo, illa verba duo, hoc loco non ad corpus, sed animam praecipue pertinere. Nam etsi *ἰσχύω* proprie significat excitare, et elevare, quod ad corpus pertinet, tamen per metaphoram Scripturae sanctae familiarem, significat etiam pellere merorem, tristitiam, negligentiam, soporem, et desidiam animi. Hinc sunt illa Apostoli Rom. XIII. *Hora est jam nos de somno surgere* *ἰσχύωμεν*; Ephes. V. *Surge, ἰσχύει, qui dormis, etc.* Et illud Luc. II. *Potens est Deus de lapidibus istis excitare filios Abrahæ*. Et illud II Petr. III. *Excito sinceram vestram men-*

tem (1). Hoc autem loco : *Allevabit eum Dominus*, significat liberationem a quodam torpore, mœrore, anxietate, quæ propinquos morti valde deprimere, et gravare solet, ut non facile possint mentem ad Deum attollere.

Alterum illud verbum *ὄleo*, non ponitur a Jacobo in ea sententiâ, ubi agit de Sacramento unctionis, sed infra cum ait : *Orate pro invicem, ut salvemini*; ibi enim est, *ὁ ἑλπίς*. Quocirca inepte a Kemnitio trahitur ad propositum hujus loci. Et præterea illa etiam vox hoc loco accipitur pro salute animæ, ut patet ex præcedentibus. Et ne miretur Kemnitius, si verbum medicinale usurpetur pro sanitate animæ, cogitet in Scripturis millies haberi hanc vocem in hoc sensu, Psal. cxlvi. *Qui sanat contritos corde*. Matth. xiii. *Ne forte convertantur, et sanent eos*. Pro quo Marcus habet iv. *Et dimittantur eis peccata*. Et i Petr. ii. *Cujus liore sanati estis* (2).

Ad tertium dico, necessarium quidem esse ut Sacramenta maneant, quando Ecclesia manet, sed non esse necesse, ut ad hoc significandum ponatur in Scriptura verbum aliquod denotans perpetuitatem. Nam de Baptismo nusquam exstat ejusmodi verbum; nec obstat : *Eccc ego vobiscum sum*, nam poluit Christus nobiscum esse, etiamsi Baptismum instituisset solum ad unum diem duraturum. Cognoscimus autem evidenter, unctionem, de qua loquitur Jacobus, semper duraturam, tum quia infirmi, presbyteri, orationes, remissio peccatorum, et cætera, quæ Jacobus nominavit, semper mansura sunt in Ecclesia; tum etiam quia hæcenus semper in Ecclesia fuit ista consuetudo unguendi infirmos.

Quarta solutio ejusdem Lutheri, Kemnitii, et Calvinii est, qui affirmant locum istum nihil pro nobis facere, quod alius omnino fuerit ritus unguendi tempore Jacobi, alius nostro tempore. Id quod his argumentis probant. Primo, quia Jacobus jubet inungi quoslibet infirmos, nos autem solum inungimus homines semimortuos. Unde apud nos vere est unctio extrema, quia datur morientibus, Jacobus autem noluit esse extremam, quia dari voluit iis, qui sanandi erant.

Respondeo : inungit Ecclesia eos, qui de vita periclitantur : tunc enim quaerenda sunt remedia supernaturalia, quando nulla spes

amplius est in naturalibus. Et quamvis inungantur ægroti ut sanentur si id expedit æternæ salutis, tamen recte dicitur extrema, quia est ultima respectu unctionum, quas in aliis Sacramentis percipimus, in Baptismo, Confirmatione, et Ordinatione.

Et hoc idem voluisse Jacobum, patet primo ex illis vocibus, *ἐλπίς*, et *ὁ ἑλπίς*. Nam excitare, et allevare proprie iis convenit, qui decumbunt valde oppressi, et gravati, et *ὁ ἑλπίς* significat deficere, et etiam mori, unde etiam *ὁ ἑλπίς* dicuntur mortui. Secundo idem patet ex eo, quod ait : *Adducet presbyteros*. Nam si non decumberet, posset ipse ire ad presbyteros : et etiamsi decumberet, sed non adeo graviter, non oporteret adduci presbyteros. Alioquin enim si ob quemlibet morbum deberent presbyteri excurrere ad ægrotos, nunquam domi manerent, est enim infinitus numerus ægrotorum. Denique non est credibile voluisse Jacobum, ut ad remedia supernaturalia Christiani recurrerent, quando facile possent naturalibus medicamentis curari. Adde ultimo hunc locum mire pugnare cum adversariis ex ipsa eorum sententiâ. Nam si jubet Apostolus omnes ægrotos inungi, quare ipsi nullum inungunt.

Secundo probant, quia Jacobus jubet advocari seniores Ecclesiæ, nos autem non multos, sed unum vocamus, et eum sacerdotem.

Respondeo, nomen presbyteri, seu senioris in Testamento novo fere ubique accipi pro ministro Ecclesiastico; et Jacobum non tam de numero, quam de qualitate fuisse sollicitum. Quemadmodum enim cum dicimus, confitenda esse peccata sacerdotibus, non intelligimus confitenda esse multis, sed uni. Nec tamen interim negamus bonum esse, ut multi veniant, sicut in quibusdam locis fieri solet.

Tertio probat Calvinus, quia Jacobus oleo simplici vult inungi ægrotos : nunc autem adhibetur oleum benedictum. Addit Kemnitius, Jacobum non præcepisse in qua parte ungi debeat ægrotus, nunc autem determinari certa membra.

Respondeo, Jacobum alloqui infirmos hoc loco, non sacerdotes : scire autem quale debeat esse oleum, et in qua parte sit adhibendum, ad infirmum non pertinet, sed ad

sacerdotem. Satis præterea nobis esse debet, quod Jacobus non negat oleum esse prius benedicendum, neque negat eas partes inungendas, quæ modo unguuntur in Ecclesia; quocirca non pugnant ejus verba cum Ecclesiæ consuetudine, sed contra potius Ecclesiæ consuetudo explicat verba Jacobi. Adde, quod Beda in cap. 5. Jacobi, dicit significari oleum benedictum per illa verba : *Ungentes oleo in nomine Domini*.

Quarto probant Lutherus, Calvinus, et alii, quia Jacobus tribuit hunc effectum orationi fidei : *Oratio*, inquit, *fidei, salubritas infirmum*. Ex quo Lutherus colligit, unctionem apud Jacobum non esse Sacramentum, nec eandem cum nostra : nam Sacramenta, et nostra etiam unctio non pendat a fide ministri. Calvinus autem, et Kemnitius, ea ratione colligunt, non esse eandem unctionem cum nostra, quia Jacobus totum effectum tribuit orationi; nos autem totum fere tribuimus unctio, cum dicimus : « Per hanc sacram unctionem etc. »

Respondeo, ad consequentiam Lutheri orationem fidei dici hoc loco, non quia requiritur necessario fides Ministri, sed quia est oratio dictata a fide, et sola fide intelligitur, quomodo verbum Sacramentale, quod cum elemento facit Sacramentum, Augustinus vocat verbum fidei, et dicit operari non quia dicitur, sed quia creditur tract. 80. in Joan. Adde, quod etiam miracula non semper necessario pendunt a fide. Narrat enim Epiphanius hæres. 30. quemdam Josephum Judeum miracula fecisse per aquam benedictam signo crucis, etiamsi ipse non crederet : miracula enim sæpe operatur sola Christi invocatio. Itaque si esset verum quod Lutherus assuit, non posset ostendi Jacobum agere de Sacramento, quod nos dicimus; nec de miraculo, quod Lutherus dicit.

Ad consequentiam Calvinii, et Kemnitii, respondeo, orationem fidei, quæ infirmum salvat, non excludere operationem unctionis, imo potius includere. Hæc enim est oratio fidei : « Per hanc sacram unctionem, et suam piissimam misericordiam indulget tibi Deus etc. » Sicut cum quis aliquid a Deo petit per Christi passionem sibi dari; si oratio illa impetrat, oratio dicitur illum salvare, sed non sine Christi passione. Adde etiam, quod licet in illa oratione fidei nulla fieret mentio unctionis, adhuc nihil adversarii obtinerent. Nam etiam in aliis Sacra-

mentis sæpe tribuitur effectus uni parti ipsius Sacramenti, cum tamen constet eam partem non operari sic alia. Tit. iii. *Salvos nos fecit per lavacrum*. Act. viii. *Cum viperet Simon. Quia per manus impositionem Apostolorum daretur Spiritus sanctus, etc.* (1) et tamen antea dixerat Lucas, Apostolos orasse pro Samaritanis, ut acciperent Spiritum sanctum.

Quinto, probat Calvinus ex testimoniis nostrorum. Nam Sigebertus in Chronico scribit, hanc unctionem ab Innocentio I. institutam; non igitur illa est, de qua loquitur Jacobus, sed Kemnitius pagina 1135. magis audacter scribit, unctionem infirmorum sine dubio institutam a Felice IV. circa annum Domini 528. nec dignatur vel unum testem adhibere hujus suæ narrationis.

Respondeo, mendacium Kemnitii satis refelli a Calvino. Nam Innocentius I. processit Felicem IV. annis centum, et amplius. Sed nec in vita, nec in scriptis Felicis IV. aliquid habetur de unctione infirmorum. Habetur quidem aliquid de unctione altarium, et basilicarum, dum consecratur, in epistola I. hujus Pontificis, at de unctione infirmorum nihil. Sed Kemnitio licet vocare ea quæ non sunt tanquam ea quæ sunt. Nisi forte id accepit Kemnitius ex supplemento Chronicorum Philippii Bergomensis : is enim scribit, Felicem Papat monuisse, ut servaretur doctrina S. Jacobi de inungendis mortuis. Sed quid hoc adversus Catholicos? imo cur non pro illis potius?

Ad Calvinum autem respondeo, Sigebertum referre iisdem verbis id, quod habetur in ipsa Innocentii epist. I. cap. 8. quo loco dicit quidem Innocentius unctionem infirmorum, de qua loquitur Jacobus, esse Sacramentum, sed a se institutum non dicit, imo contrarium discretis verbis dicit, dum Jacobi testimonium profert, et dum Sacramentum appellat, et dum respondet ad questionem sibi propositam circa hoc Sacramentum ab Episcopo Eugubino.

CAPUT IV.

Probat ex traditione veterum, unctionem infirmorum esse Sacramentum.

Jam secundo loco probanda est veritas ex testimoniis Pontificum, Conciliorum, Patrum,

(1) Rom. XIII, 11; Eph. V, 14; Luc. III, 8; I Petr. III, 1. — (2) Psal. CXLVI, 3; Matth. XIII, 15; Marc. IV, 12; I Petr. II, 24.

(1) Tit. III, 5; Act. VIII, 18.

aliorumque auctorum. Ac primum ex Pontificibus habemus Primo Innocentium I. qui disertis verbis in epist. 1. ad Decentium cap. 8. meminit hujus Sacramenti. Et secundo habemus Innocentium III. qui etiam copiose, et perspicue huic Sacramento testimonium perhibet, cap. Cum venisset, de Sacra unctione.

Sed Innocentii I. testimonium etiamsi solum exstaret, sufficere deberet. Nam auctor est antiquus, siquidem anno 402. sedere cepit, estque vir doctus, et sanctus, et ab Augustino, Hieronymo, Chrysostomo mirifice commendatus epistola ejus certa est: dicit expresse, et clare hanc unctionem esse Sacramentum a Jacobo explicatum, et ideo non dari is, qui non sunt capaces aliorum Sacramentorum, etc., nec ullus unquam veterum eum reprehendit, quod unctionem infirmorum Sacramentum esse docuerit. Adde, quod Magdeburgenses Cent. 5. cap. 6. de ritu visitationis infirmorum, hoc testimonio probant, nullo saeculo fuisse consuetudinem unguendi aegrotos.

Denique Kemnitius, qui omnes fere alios conatur exponere, qui a Catholicis proferuntur pro hoc Sacramento, hunc auctorem ne nominare quidem ausus est, nec tamen eum ignorare potuit, cum omnes Catholici hoc testimonium proferant.

Ex hoc etiam testimonio colligimus, cur non existent multa hujus generis testimonia, id est, tam antiqua, et tam expressa: quia videlicet non habuerunt occasionem de hac re scribendi. Nam nec Innocentius de hac re scripsisset, nisi Episcopo Eugubino dubitatio illa in mentem venisset, utrum Episcopos possit dare Sacramentum unctionis extremae, an solus presbyter: ista enim est questio ad quam Papa respondet. Alioqui enim de Sacramentis, quae in usu quotidiano erant, non scribebant Patres, nisi coacti aliqua occasione, vel nisi haereticis respondendum esset.

Deinde ex Conciliis habemus in primis Nicænum ex Arabico Latinum factum canon. 69. ubi aperte mentio fit olei infirmorum, et distinguitur a Chrismate, et oleo Catechumenorum. Item Concilia particularia, sed antiqua, ut Cabilonense II. canone 48. de hoc Sacramento loquens, dicit Patrum decreta Jacobi epistolae consonare. Wormatiense can. 72. ubi iterum renovatur decretum Innocentii I. Meldense apud Burchardum lib. 4. can. 73. jubet ser. 5. in cœna

Domini, parachos ab Episcopo accipere ampullam olei sancti pro infirmis unguendis, juxta Apostolicam traditionem. Aquisgranense II. tempore Ludovici Imperatoris canone 8. monet, ne hoc Sacramentum negligatur, in quo salvatio infirmorum continetur. Similia habet Moguntinum sub Rabano Archiepiscopo can. 26.

Jam vero ex Patribus habemus duo genera testimoniorum. Unum eorum, qui non dicunt quidem expresse hoc esse unum ex Sacramentis, tamen expresse dicunt verba Jacobi ad nos pertinere, et debere etiam nunc, et omni tempore presbyteros id facere, quod Jacobus scribit. Ita Origenes hom. 2. in Levit. Chrysostomus lib. III. de Sacerdotio, Augustinus in speculo, ubi ponit ex tota Scriptura eas sententias tantum, quae nobis omni tempore deservunt: adscripsit etiam hanc Jacobi sententiam: *Infirmitate quis in vobis etc.* Idem etiam serm. 215. de tempore, monet, ut qui aegrotant, Jacobi praeceptum servant. Idem habet auctor operis de visitatione infirmorum lib. II. cap. 4. qui liber habetur tomo 9. operum Augustini, et licet falso tribui videatur Augustino, antiquum tamen et bonum librum esse negari non potest. Idem habent Beda in cap. 6. Marci, et 5. Jacobi. Theophilactus in cap. 7. Marci, et Oecumenius in cap. 5. Jacobi.

Hæc vero testimonia satis probant quod volumus, si observemus, adversarios ideo perspicue negasse unctionem istam esse Sacramentum, quia existimabant, Jacobum non loqui nisi ad homines sui temporis. Certe Calvinus lib. IV. cap. 19. §. 20. « Institut. ita loquitur: Cum duo ista in Sacramento exigimus ut cœremonia sit a Deo instituta, et Dei promissionem habeat: simul postulamus, ut cœremonia ista nobis tradita sit, et promissio ad nos spectet. Non enim Circumcisionem jam Sacramentum Christianæ Ecclesie, quisquam esse contendit, tametsi, et Dei institutum erat, et promissionem annexam habebat, quia nec nobis mandata fuit, nec promissio, quæ illi adjuncta fuerat, nobis eadem conditione data. Promissionem, quam in unctione ferociter jactant, nobis non esse datam evidenter demonstravimus etc. » Hæc ille. Patres igitur citati, qui aperte affirmant, cœremoniam, et promissionem hanc ad nos pertinere, Sacramentum esse volunt hanc unctionem, vel ipso teste Calvino.

Habemus deinde alios, qui expresse inter Sacramenta numerant hanc unctionem, ut

Alcuinus lib. de divinis officiis cap. de infirmis. Amalarius lib. I. de officiis Eccles. cap. 42. Petrus Damiani serm. 1. de dedicatione templi, Hugo lib. II. de Sacrament. par. 15. cap. 2. et 3. Ubi illud obiter est notandum, quod hic auctor dicit a Jacobo hoc Sacramentum institutum, debere intelligi de institutione promulgatoria, non de proprie dicta institutione: quomodo sæpe dicitur Moses auctor legis veteris, cum eam solum promulgaverit. Bernardus in vita S. Malachia, ubi etiam insigne miraculum refert. Denique Petrus Lombardus in 4. dist. 23. et qui eum secuti sunt Theologi omnes.

His accedant exempla plurimorum sanctorum, qui inungi voluerunt, antequam e vita migrarent, quæ legi possunt apud Surium ex Catholicis, præsertim tom. 2. et apud Illyricum ex hæreticis Centur. 8. et sequentibus cap. 6.

Accedat denique testimonium Ecclesie Græcæ, quod ideo suum pondus habet, quia cum constat, Græcos non accepisse suos ritus a Romana Ecclesia, præsertim ab annis plus quingentis, quibus a nobis separati fuerunt, certum est ea, in quibus convenimus, esse antiquiora schismatibus, et hæresibus, quæ postea natae sunt. Porro Græcos agnoscere pro vero Sacramento Extremam unctionem, patet primo ex Concilio Florentino, ubi sine ulla contradictione receperunt instructionem Armenorum, ubi inter alia Sacramenta numeratur Extrema unctio.

Præterea Hieremias Patriarcha Constantinopolitanus in responsione ad Confessionem Lutheranorum cap. 7. ponit septem vera, et propria Sacramenta, ac dicit non esse plura, nec pauciora: et inter ea ponit Extremam unctionem, eamque divinum Sacramentum vocat, et ab Apostolo Jacobo explicatum dicit.

Idem etiam tradunt Græci scriptores recentiores, ut Simeon Thessalonicensis in lib. de septem Sacramentis, Nicolaus Cabasilas in expositione sacrae Liturgiæ cap. 26. ac demum ipsum *εὐχολόγιον*, id est, liber ritualis Græcorum, eosdem ritus habet in hoc Sacramento, quos etiam nos Latini habemus.

CAPUT V.

Idem probatur ratione.

Accedit ultimo ratio ex divina providentia desumpta, quæ etiam utitur Tridentinum

Concilium sess. 14. Nam cum Dominus Sacramenta instituerit, quibus veluti divinis subsidiis juvaremur in ingressu Ecclesie, et in progressu, certe nullo modo credendum est, deuisse divinam ejus providentiam in egressu, et transitu ab hac temporali, militante Ecclesia ad aliam sempiternam, præsertim cum nunquam magis homo indigeat auxilio, et presidio, quam in articulo mortis, ut Patres passim docent, ac præsertim Gregorius homilia 39. in Evangelia, et lib. XXIV. Moralium cap. 47. et 48. Eusebius Emisenus, seu quicumque est auctor illius libri, hom. 1. ad Monachos, et Joannes Climacus, de 30. gradibus, grad. 7. tunc enim, et hostes fortis impugnant, quia modicum tempus habere se vident: et ipse homo nunquam est ineptior ad residendum ob dolorem, et ægritudinis magnitudinem Si enim corpus, quod corrumpitur, aggravat animam, etiam dum optime valet, certe in ipso actu corruptionis maxime aggravabit: et experientia ipsa testatur vis posse ejusmodi aegrotos mentem ad Deum atollere.

Sed occurrit Kemnitius initio censurae suae in decreta Concilii de extrema unctione, ac dicit, non esse alia quaerenda presidia pro morientibus, quam ea quæ data sunt, et pro sunt viventibus, nimirum verbum Dei, et Sacramenta Baptismi, et Eucharistiae. Nam verbum Dei quocumque tempore potest excitare fidem, et memoria Baptismi, atque Eucharistiae perceptio etiam morituris prosunt.

Respondeo si hæc responsio valeret, probaremus etiam non fuisse opus Eucharistia. Nam ipsorum opinione, memoria Baptismi semper justificat, cur igitur post Baptisma sumitur Eucharistia? nimirum quia post Baptismum paulatim ex hujus vitæ negotiis, et ipsa pugna concupiscentiæ, minuitur fervor initio acceptus, nec sufficit memoria Baptismi ad eum reparandum: ideo Dominus instituit spirituales cibum etc. Ita igitur quia in exitu de hoc mundo existunt speciales difficultates, instituit Dominus speciale presidium: præsertim quia sæpe accidit, ut qui in extremis agunt, nec possint audire verbum exhortationis, nec Eucharistiam percipere, nimirum morbo gravi et usu sensuum privati, inungi autem, et Sacramenti hujus fructum percipere semper possunt.

CAPUT VI.

Solvuntur argumenta adversariorum.

Præter argumenta quibus nituntur adversarii locum Jacobi pervertere, de quibus supra diximus, habent etiam quædam alia, quibus directe hoc Sacramentum impugnant.

Primum argumentum Lutheri est: « Si unctio infirmorum Sacramentum esset, haberet effectum infallibilem: at non habet, ut ex eo constat, quod paucissimi sanantur, cum tamen promissio hujus cæremoniæ sit sanitas corporalis. » Respondeo; duobus modis ad hoc respondent Catholici. Quidam enim, in quibus est Dominicus a Soto dist. 23. quest. 1. art. 2. existimant corporalem sanitatem esse absolutam, et infallibilem effectum hujus Sacramenti: sed dicunt non promitti nec dari per hoc Sacramentum integram sanitatem, sed certum quemdam gradum auxilii supernaturalis, qui interdum satis erit ad sanandum, interdum non erit satis; semper autem cæteris paribus, sanandum citius inunctum, quam non inunctum.

Hæc solutio mihi non placet, cum omnes Theologi, et ipsa Concilia, Florentinum et Tridentinum discrete pronuntiant sanitatem in hoc Sacramento promitti conditionaliter, id est, si animæ saluti expediat.

Accedit etiam, quod non licet ejusmodi temporalia bona absolute petere, cum non constet nobis, sintne nobis utilia, vel inutilia?

« Sed, inquit Scotus, interdum accidit, ut cum inunctus convalescit, pejor evadat: obtinuit ergo sanitatem per Sacramentum, que tamen animæ non expediebat. Respondeo, eum qui post unctionem sanatur, et pejor evadit, sanitatem recuperasse, non vi Sacramenti, sed naturalibus remediis: nisi forte is, qui nunc pejor evasit, paulo post optimus evasurus sit; illi enim dicitur sanitas prodesse, cui prodest secundum prædestinationem, etiamsi ad tempus obesse videatur.

Dico igitur promissionem absolutam, sine absolute intelligendam non esse sanitatem corporalem, sed remissionem peccatorum, et auxilium spirituale, quod semper est utile, nunquam noxium: sanitatem autem cor-

poralem, pertinere quidem ad hujus Sacramenti promissionem, sed conditionatam, id est, si ea fuerit animæ utilis.

Secundum argumentum Calvinii est: « Si ex eo, quod Apostoli inungebant oleo, et curabant, Sacramentum colligitur Unctionis infirmorum; debet etiam colligi Sacramentum ex eo, quod Dominus luto, et sputo, et aqua Siloe sanavit cæcum; et ex aliis similibus cæremoniis. » Respondeo: argumentum Calvinii præsupponit Catholicos nisi præcipue in hoc Sacramento testimonio Marci, qui cap. 6. refert Apostolos olei unctione multos curasse. Atqui nos supra contrarium docuimus. Quia tamen aliqui Catholici non omnino improbabiler testimonio Marci utuntur, solvamus in eorum gratiam hoc argumentum.

Dico igitur magnum esse discrimen inter hanc unctionem, quam describit Marcus, et alias cæremonas, quibus Apostoli, vel ipse Dominus utebantur in morbis curandis. Nam de aliis cæremoniis nullum exstat testimonium Scripturæ, quo jubeamur illas frequentare: de hac autem exstat Jacobi 5. Præterea de aliis nulla exstat promissio gratiæ spiritualis: de hac autem exstat Jacobi 5. siquidem Jacobus addidit, quod Marcus omisit. Adhæc in aliis cæremoniis non designatur certus Minister, et reipsa scimus, quosvis etiam laicos in primitiva Ecclesia donum habuisse curandi: at in hac cæremonia designantur certi Ministri, nimirum presbyteri, Jacobi 5.

Tertium argumentum Kemnitii: « Unctionis cæremonia extra donum curationis, partim ab hæreticis, partim ab Ethnicis originem ducit. Nam qui primi coeperunt uti cæremonia unctionis per modum Sacramenti sine dono curandi, fuerunt hæretici Valentini, ut patet ex Ireneo lib. 1. cap. 18. Præterea ethnici consueverunt ungere mortuos, ut patet ex illo Virgilio:

Corpusque lavant frigentis, et unguunt.

Unde, Apuleius illud vocat ultimum lavacrum libro 9. de asino auro. Similia vero sunt his ethnicis superstitionibus, que narrat Dionysius cap. 7. de Ecclesiastica Hierarchia. »

Respondeo: hæreticorum illorum ritus nostro diversissimus fuit. Illi enim ungebant non morituros, sed jam mortuum, et patet

ex collatione hujus loci Irenæi cum Epiphano, hæresi 36. Quod enim Irenæus dicit, ungi solitos ab hæreticis ad finem defunctionis, quod ambiguum esse poterat. Epiphanius aperte dicit, ungi solitos ipsos defunctos. Præterea illi ungebant aqua, et oleo simul mixtis, ut esset illa unctio loco Baptismi; nos autem separamus hanc unctionem a Baptismo, nec miscemus aquam cum oleo. Denique illi utebantur inauditis quibusdam: et horribilibus verbis Hebraicis, cum nos prece simplici et apertissima utamur.

Quod autem attinet ad ethnicas superstitiones, duo sunt Kemnitii peccata. Primum, quod tota ejus disputatio est præter rem: nos enim agimus de unctione vivorum, et ille argumentum sumit ex unctione mortuorum. Et sane eodem argumento potuisset oppugnare Sacramentum Baptismi, quia post mortem corpora lavantur a Gentilibus: et nunc etiam lavantur a Christianis, ejus rei exemplum habemus Actor. 9. Tabitham enim mortuam Christiani lavantur.

Secundo, falso dicit Dionysii ritum sumptum ab ethnicis superstitionibus; cum potius ethnici in his rebus Hebræos antiquiores sint imitati: nam Hebræi ungebant corpora mortuorum, ut patet ex Evangelio. Nam Matth. 26. laudans Dominus Maria pietatem, que ipsum inunxerat: *Ad sepeliendum, inquit, me fecit.* Et Joannes cap. 19. ubi narrat, corpus Domini cum unguentis sepultum, addit: *Sicut mos est Judæis sepelire* (1). Et idem scimus antiquissimis temporibus usurpatum in sepultura Patriarchæ Jacob, et Joseph, Genes. ult.

Quartum argumentum ejusdem Kemnitii: « Progressus istius unctionis aperte docet non esse Sacramentum. Nam initio Apostoli ungebant oleo simplici ægros, ut illos curarent: deinde coeperunt aliqui addere benedictionem, oleumque consecrare; utebantur tamen eo ad eundem finem, ad quem Apostoli quondam, nimirum ad curandos ægros divino miraculo, ut patet ex miraculis, que narrantur facta per oleum benedictum a S. Martino, aliisque multis sanctis viris, ut legere est apud Sulpitium in vita B. Martini, et in Palladii historia Lausiaca, et Theodreti historia religiosa. Tandem cum miracula omnino cessassent, ne otiosa maneret cæremonia unguendi, Felix IV. voluit ungi infirmos. »

Respondeo argumentum partim ex levibus conjecturis, partim ex falsis constare. Nam quod Apostoli uterentur oleo simplici, nec probat, nec probare potest Kemnitius nisi more suo; quia Scriptura non nominat oleum benedictum. At nos habemus Clementem, qui Apóstolis tribuit doctrinam de oleo benedicto, lib. viii. constit. cap. 33. et Basilium, qui olei benedictionem Apostolicam traditionem esse dicit, lib. de Spiritu sancto cap. 27. et Beda in cap. 5. Jacobi, ubi dicit Jacobum præscribere oleum benedictum. Et certe magis credi debet tribus testibus affirmantibus, quam infinitis nihil dicentibus. Quod autem Felix IV. instituerit oleum infirmorum, mendacium esse supra demonstravimus, etiam Calvinii, et Magdeburgensium testimonio.

Quod vero cæremonia unguendi infirmos per modum Sacramenti, nata sit ex unctione illa, que per modum miraculi operabatur, non probat Kemnitius, nisi quia sic ipse existimat. Sed nos contrario modo conjicimus factum esse progressum istum olei, nimirum ex eo, quod in Sacramento Extremae unctionis sepe accidebat, ut homines curarentur, inde coeperunt quidam viri sancti etiam extra Sacramentum uti oleo, non quidem ab Episcopo benedicto ad usum Sacramenti, sed simpliciter signo crucis ab ipsis sanctificato, ad curandos morbos.

Quo etiam modo videmus factum in aqua, quia in Baptismo aliquando curabantur homines ab ægritudine corporali, ut Augustinus testatur in epist. 23. et narrat ipse idem exempla quondam hujus rei lib. 22. de Civit. Dei cap. 8. Inde coeperunt multi etiam extra Baptismum uti aqua benedicta ad curandos morbos, ejus rei multa exempla exstant apud eosdem auctores, Palladium, Theodoretum, et alios.

Quintum argumentum est Kemnitii ibidem, et Illyrici in Centur. 2. 3. 4. 5. 6. cap. 6. quod scilicet non exstant exempla antiqua, quod sancti viri in extremis agentibus, oleo benedicto perungi voluerint.

Respondeo, non exstare ejusmodi exempla quia non scribuntur res notissima, et quotidianæ. Nam certe S. Bernardus, nunquam omisisset ejusmodi Sacramentum, cum constet eum maximi fecisse hoc Sacramentum, ex vita S. Malachie ab ipso Bernardo scripta, et simul constet eum habuisse summam

(1) Matth. XXVI, 12; Joan. XIX, 40.

commoditatem Sacramenti percipiendi, cum et mortem suam præviderit, et prædixerit, et tamen scriptum non est, eum accepisse hoc Sacramentum.

CAPUT VII.

De materia, et forma hujus Sacramenti.

Materia Sacramenti hujus est oleum olive ab Episcopo benedictum. Id habet Concilium Florentinum in instructione Armenorum, et Tridentinum loco citato: necnon Concilia, et Pontifices, ac Patres supra citati. Quod quidem ita accipiendum est, ut consecratio, et benedictio Episcopalis in hoc Sacramento, sit de essentia materiae Sacramenti; non autem accidentaria, ut consecratio aquæ in Baptismo. Concilia siquidem Florentinum, et Tridentinum, quæ propter hæreticos magis distincte hæc omnia explicuerunt, in Baptismo materiam esse dicunt aquam simplicem, nec addunt benedictam: in Extrema vero unctione, ut etiam in Confirmatione, docent esse oleum ab Episcopo consecratum.

Jam vero forma, sunt illa verba: « Per istam sanctam unctionem, et suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti per visum etc. » Istam formam tradunt Concilia Florentinum et Tridentinum, et communiter Scholastici.

Sunt autem hoc loco tria notanda. Primo his verbis explicari omnia quæ in forma Sacramenti explicari debent, nimirum causam principalem, quæ est Dei misericordia, et instrumentariam, quæ est sacra unctio; nec non effectum, id est, remissionem peccati, et consequenter corporalem sanitatem, quæ ex remissione perfecta peccati pendet, sicut morbus ex peccato ut plurimum oriri solet. Unde Dominus Matth. 9. paralytico, quem curare volebat, prius dixit: *Remittuntur tibi peccata tua* (1); ut omnes intelligerent, peccata ejus causam fuisse morbi: ut etiam alteri, quem ad piscinam curaverat Dominus, dixit Joannis 5: *Eccc sanus factus es, jam noli peccare, ne deterius tibi contingat* (2).

Secundo nota, non esse in hac forma numerandas syllabas, quasi singula sint de essentia; solum enim sententia ad essentiam

(1) Matth. IX, 2. — (2) Joan. V, 14.

pertinet, quæ formam habeat deprecatoriam, cum Jacobus disertè dicat: *Orent super eum*. Et præterea exprimat effectum Sacramenti, ita ut determinet materiam, id est, unctionem illam. Quamvis autem non sint de essentia singula illa verba; tamen omitti non debent, nec possunt sine peccato, cum habeamus Ecclesiæ disertum præceptum, et longissimam consuetudinem.

Tertio nota, causas cur forma debeat esse deprecatoria, varias assignari, sed illam videri præcipuam, quia hoc Sacramentum est complementum Sacramenti Penitentiae, et quasi penitentia quedam infirmorum, qui non possunt jam facere opera Penitentiae. Ideo hoc interest inter hæc duo Sacramenta, quod in Sacramento Penitentiae requiritur Confessio, et Satisfactio, et proinde opera laboriosa ex parte suscipientis Sacramentum: unde ibi est justitia, et misericordia: in hoc autem Sacramento est sola Dei misericordia, et ideo dicitur: *Indulgeat tibi Deus*. Itaque ad significandum in hoc Sacramento esse remissionem ex sola misericordia utitur præce.

CAPUT VIII.

De effectu hujus Sacramenti.

Convenit inter Theologos, duos esse effectus hujus Sacramenti. Unum, quod sanat corpus, si ita expedit animæ salutem. Alterum, quod abstergit reliquias peccatorum. Convenit etiam inter omnes, non habere hoc Sacramentum pro effectu characterem, et ideo repeti posse, quando sæpius quis incidit in morbum periculosum.

Una tantum est inter Theologos quæstio. Nam quæ sint peccatorum reliquiae, non eodem modo omnes explicant. Quidam esse volunt peccata venialia; sed improbabiler: nam ea possunt sine Sacramento deleri, nec ad ea tollenda requiritur nova infusio gratiæ, quæ est effectus omnium Sacramentorum. Itaque si is esset effectus proprius et præcipuus hujus unctionis, non facile probare possemus eam esse Sacramentum, nec Jacobus diceret: *Si in peccatis fuerit, remittentur ei*. Peccata enim venialia omnes habent: nam ut idem ait cap. II: *In multis of-*

fendimus omnes (1). Denique non est tutum restringere ad venialia, quod Jacobus generaliter vocat peccatum; et quod in forma dicitur: « Quidquid deliquisti. »

Alii nomine reliquiarum intelligunt pronitatem, sive habitum ex peccato relictum. Sed id adhuc improbabilius loquuntur: nam de ejusmodi habitu non potest commode intelligi illud Jacobi: *Si in peccatis fuerit*. Neque illud formæ Sacramentalis: « Quidquid deliquisti. » Deinde non videntur tolli ejusmodi habitus per hoc Sacramentum: sæpe enim accidit, ut qui convalescunt, eandem pronitatem sentiant ad peccandum, quam antea sentiebant. Nec immerito: habitus enim contracti per actiones frequentatas non tolluntur, nisi frequentatione contrariæ actionis.

Dico igitur reliquias peccatorum duplices esse, et utrumque abstersionem ad effectum hujus Sacramenti proprie dictum pertinere. Primum enim reliquiae dicuntur peccata, quæ interdum remanent post omnia alia Sacramenta, sive mortalia, sive venialia sint. Potest enim fieri, ut quis post Confessionem, et Communionem, in peccatum mortale incidat, et ignoret se eo peccato teneri; unde non poterit illud nova Confessione expiare: potest enim fieri ut Confessionem et Communionem non rite peregerit, et hoc ipsum ignoret. Iste igitur sunt veræ reliquiae, quæ hoc Sacramento tolluntur, nisi quis obicem ponat. Et hoc indicat Jacobus, cum ait: *Et si in peccatis fuerit*. Et Concilium Florentinum cum dicit, effectum esse animæ sanationem. Et Tridentinum cum ait sess. 14. cap. 2: « Si quæ delicta sint adhuc expianda, abstergit. » Et forma Sacramentalis: « Quidquid deliquisti per visum, tactum etc. » Denique unguuntur quinque sensus, quia illa sunt quasi quinque ostia, unde peccata intrant ad animam, ut nimirum fiat generalis quedam expurgatio omnium, quæ remaneant peccatorum. Ex quo intelligimus, quam sit hoc Sacramentum non contemnendum, cum aliquando fieri possit, ut per hoc sacramentum salvetur is, qui alioqui plane damnandus erat.

Dicit aliquis: Id videtur commune omnibus Sacramentis, ut peccata mortalia tollant, si quæ inveniunt, modo non ponatur obex, quia omnia Sacramenta conferunt gratiam, quæ non potest cum peccato mortali consi-

stere: non igitur id est proprium hujus Sacramenti. Respondeo, omnia quidem Sacramenta id efficere, sed per accidens, hoc autem Sacramentum per se, et proprie hoc factum, quia ad hoc peculiariter est institutum in fine vitae.

Secundo nomine reliquiarum peccati, venit etiam quidam torpor, et moror, et anxietas, quæ ex peccato relinqui solet, et quæ maxime hominem morti vicinum vexare potest: de quibus loquitur idem Concilium Tridentinum supra citatum, et S. Jacobus, cum ait: *Alleviabit eum Dominus*. Nam S. Jacobus brevissime omnes tres effectus Sacramenti hujus complectitur, ac primo incipit a levissimo, id est a sanitate corporali, cum ait: *Oratio fidei salvabit infirmum*. Secundo addit de uno genere reliquiarum: *Et alleviabit eum Dominus*. Tertio addit de alio genere: *Et si in peccatis fuerit remittentur ei*.

CAPUT IX.

De Ministro, et eo qui suscipit Sacramentum Extremæ unctionis.

Ministrum esse presbyterum, id est, sacerdotem, et consequenter Episcopum, si is velit, docent omnia Concilia, et Patres supra citati. Id quod etiam aperte colligitur ex Jacobo: *Inducat presbyteros Ecclesia*. Nam etsi vox illa Græca *πρεσβυτερος* ambigua sit, et tam seniore ætate, quam dignitate significare possit, tamen secundum usum Scripturæ Testamenti novi, et Ecclesiæ non significat nisi sacerdotes. Unde I Tim. iv. illud: *Cum impositione manuum presbyterii* (2), etiam adversarii intelligunt de ministris Ecclesiasticis, non de senioribus laicis.

Una est tantum hoc loco dubitatio, quia Innocentius I. in epist. 1. cap. 8. dicit oleo sancto posse uti non solum sacerdotes, sed etiam laicos in suis, ac suorum necessitatibus. Quam sententiam totidem verbis recitat etiam Beda in cap. 6. Marci, et Concilium Wormatiense can. 72.

Respondet Thomas Waldensis lib. 2. de Sacramentis cap. penult. verba Innocentii intelligenda esse de eo loco et tempore, ubi nulli adsint sacerdotes, tunc enim licere etiam laicis hoc Sacramentum ministrare. Sed hæc expositio ab omnibus refellitur, et

(1) Jacob. III, 2. — (2) Tim. IV, 14.

merito. Nullum enim est Sacramentum, quod non requirat essentialiter Ministrum Sacerdotem, excepto Baptismo, ob summam ejus necessitatem; et Matrimonio, quia in contractu mutuo nubentium consistit.

Dominicus a Soto dist. 23. quæst. 7. art. 1 intelligit Innocentium de usu olei sancti extra Sacramentum ad curandos morbos: sed videtur id esse contra praxim Ecclesiæ, non enim dari solet oleum sanctum laicis, ut eo utantur. Exempla vero, quæ leguntur de miraculis quæ sancti Eremita oleo sancto faciebant, non convincunt eos fuisse usos illo oleo, quod ab Episcopo solemniter caeremonia benedicitur, ut sit hujus Sacramenti materia: poterant enim uti oleo, quod ipsi signo crucis benedicebant.

Alii rectius, ut Jansenius in cap. 6. Marci, dicunt Innocentium loqui de recipiente, non de Ministro: ac velle dicere, licere omnibus Christianis uti sancto oleo in suis, et suorum necessitatibus, nimirum advocando sacerdotes, et accipiendo Uctionem illam sacram, non ministrando.

Jam vero de eo, qui Sacramentum hoc suscipere potest, constat debere esse primo Christianum: dicit enim Jacobus: *In vobis*. Secundo infirmum, quia addit: *Infirmatus etc.* Nam qui bene valent, possunt agere Pœnitentiam. Extrema autem unctio est specialis misericordia, quæ exhibetur ægrotis, qui jam non possunt agere Pœnitentiam, ut supra diximus. Tertio infirmum graviter, ita ut de vita periclitetur, ut Concilia docent, et nos supra ostendimus. Quarto adultum, et qui usum rationis habuerit: Infantes enim, et qui semper amentes fuerunt, non habent reliquias peccatorum, quæ abstergantur, nec sunt capaces lætitiæ, et alleviationis, quæ Sacramentum affert, et non sine irreveren-

tia Sacramentum eis ministraretur. Quinto non excommunicatum, nec ante Confessionem, et Absolutionem, si constet eum teneri peccato, a quo nondum sit absolutus. Ita docet Innocentius I. in epist. 1. ad Decentium cap. 8.

CAPUT X.

De Cæremoniis.

Duæ sunt caeremoniæ in hoc Sacramentum usitate. Prima, ut recitentur Litanie, et alia quædam preces ante unctionem. Secunda, ut ungantur septem corporis partes, nimirum oculi, aures, nares, os, et manus, propter quinque sensus: deinde renes, ubi est sedes concupiscentiæ; et tandem pedes, ob vim progressivam, et executionem. Ita præscribit Concilium Florentinum.

Sed ex his unctionibus aliqui putant, nullam esse de essentia, sed sufficere, ut quovis loco ungetur ægrotus, quoad Sacramenti essentiam: reliqua ad ritum, et solemnitatem pertinere. Hæc tamen opinio singularis est, et ideo minus tuta. Quidam vero existimant omnes illas unctioes esse de essentia.

Sed communior opinio, quam etiam sequitur S. Thomas, est, ut ad essentiam solum pertineat unctio quinque sensuum. Ibi enim est origo omnium peccatorum: vis enim appetitiva pendet a cognoscitiva, vis autem progressiva, sive executiva ab utraque. Et sane ratio honestatis, in fœminis id postulare videtur, ut renes non ungantur. Itaque Concilium non præscribit, ut partes illæ omnes ungantur, sed solum enumerat omnes partes, quæ inungi solent juxta varium Ecclesiarum ritum.

CONTROVERSARIUM

DE SACRAMENTO ORDINIS

LIBER UNICUS

De sacramento Ordinis, quæ ad hunc locum pertinent, sunt hæc quæstiones. *Prima*: An sit Ordinatio Ministrorum Sacramentum vere, ac proprie dictum. *Secunda*: Omnium ne Ministrorum, an quorundam tantum Ordinatio sit Sacramentum. *Tertia*: Quæ sit materia, et forma Sacramenti hujus. *Quarta*: Quis effectus. *Quinta*: Quis Minister. *Sexta*: Quibus caeremoniis conferatur.

Alia quædam ad hunc locum revocari possent, quæ sunt a nobis alio loco jam explicata, nimirum de potestate Ecclesiastica, de numero, distinctione, atque officio singulorum Ordinum, de sacerdotio, de annexis sacerdotio, ut de continentia, aliisque id genus rebus.

CAPUT PRIMUM.

Ordinationem vere ac proprie Sacramentum esse novæ legis, qui negaverint ex hæreticis.

Est igitur questio prima eaque præcipua: Sine Ordinato Sacramentum proprie dictum. Negat Lutherus in lib. *de captivitate*. *Babyl.* cap. de Ordine, ubi sine ullo ordine, et petulantissime disputat. Negat etiam Illyricus in Confessione Antuerpiensi cap. xi. et Kemnitius in 2. par. exam. in disputatione de Sacramenta Ordinis pag. 1162. et sequentibus. Calvinus autem etiam plerisque in locis duo tantum ponit Sacramenta, Baptismum, et Coenam, tamen lib. iv. Institut. cap. 44. §. 20. et cap. 19. §. 31. agnoscit Ordinationem esse verum Sacramentum; ac dicit se tantum duo antea posuisse, quod loqueretur de Sacramentis, quæ omnibus fidelibus communia sunt.

Philippus quoque Melancthon, etsi in locis primo editis duo tantum posuerat Sacramenta, tamen in locis editis anno 36. 52. et 58. Ordinationem vult esse verum Sacramentum, et fuse id probat. Item in Apologia Confessionis Augustinæ art. 13. qui est de numero Sacramentorum; satis aperte docet, Ordinationem Ministrorum esse Sacramentum proprie dictum.

Nec valet responsio Kemnitii pag. 1167. ubi dicit, Apologiam esse intelligendam de voce Sacramenti largo modo accepta. Id, inquam, non valet. Nam Philippus dicit ad Sacramenta proprie dicta tria requiri, ritum, promissionem gratiæ, et mandatum; deinde ex hoc fundamento probat Sacramenta esse proprie dicta, Baptismum, Eucharistiam, et Absolutionem. Deinde ex eodem fundamento rejicit Confirmationem, et Extremam unctionem, et paulo post etiam Matrimonium. De Ordine autem distinguit: nam si accipiat pro sacerdotium; si accipiat negat in Ecclesia ullum esse debere sacerdotium; si

accipiatur pro Ordinatione Ministrorum, dicitur non gravate se admittere eam inter Sacramenta, et probat ex fundamento supra posito, quia habet ritum, mandatum, et promissionem. Itaque sine dubio Kemnitius, etiamsi id confiteri palam non audeat, repugnat in hac controversia non solum Calvino, sed etiam Lutheranis præcipuis; seque adjungit Illyrico, aliisque obscurioribus, et paucioribus Lutheranis.

CAPUT II.

Ordinationem Sacramentum esse demonstratur ex divinis litteris.

Quod igitur Ordinatio sit Sacramentum vere, ac proprie dictum, demonstratur ex sacris litteris. Tria requiruntur ad Sacramentum proprie dictum, ut adversarii fatentur, et assertit Apologia Confessionis art. 13. quoniam admittit Kemnitius, cum in ejus verba juraverit. Nimirum symbolum externum, seu ritus; promissio gratiæ; et mandatum, seu institutio divina. Hæc omnia reperiuntur in Ordinatione.

Ac primum, ritus, externumque symbolum est manuum impositio: de qua est in Scriptura frequentissima mentio, ut Actorum 6. ubi ordinantur Diaconi per manus impositionem. Actorum 13. impositione manuum ordinantur Episcopi Paulus, et Barnabas, sic enim eum locum intelligit S. Leo epist. 81. ad Dioscorum, et Chrysostomus in commentario ejus loci. Actorum xrv. ubi habemus: *Cum constituerent eis presbyteros*, græce est *χειροτονήσαντες*, id est, cum per manus impositionem creassent presbyteros. I Timoth. iv. *Cum impositione manuum presbyterii*. Et cap. v. *Nemini cito manus imponeris*. Et II Timoth. i. *Per impositionem manuum mearum* (1). Quæ omnia loca intelliguntur ab omnibus expositoribus de Ordinatione: unde etiam apud Græcos ordinatio *χειροτονία* appellari solet, id est, manuum extensio, sive impositio.

Promissio gratiæ habetur expresse, I Timoth. iv. *Noli negligere gratiam*, etc. Et II Timoth. i. *Admoneo te, ut resuscites gratiam*, etc. (2).

(1) Ac. XIV, 23; I Tim. IV, 14; ibid. V, 22; II Tim. I, 6. — (2) I Tim. IV, 14; II Tim. I, 6. — (3) Ac. XIII, 2; Ac. XX, 28; Eph. IV, 11. — (4) Luc. XXII, 19. — (5) Joan. XX, 23. — (6) Ac. VI, 6; ibid. XIII, 3. — (7) I Tim. V, 22.

Denique mandatum, et institutio, Actor. xiii. *Segregate mihi Paulum, et Barnabam*. Actor. xx. *In quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos*. Ephes. iv. *Ipsè dedit quosdam quidem Apostolos, alios Prophetas, alios Pastores, et Doctores*. (3).

Respondet Kemnitius loco notato, hæc omnia nihil ad rem facere; nam symbolum illud externum, id est, manus impositio, adhibebatur quidem in Ordinatione, sed non erat aliud nisi cæremonia, qua utebantur Apostoli, cum pro aliquo orabant, eumque Deo commendabant. Itaque imponebant manus iis, quos ordinabant, non ut Sacramentum aliquod traderent, sed ut eos Deo commendarent. Promissio autem gratiæ habetur quidem in Scripturis, sed non promissio gratiæ justificantis a peccato; hæc autem necessaria est ad Sacramentum proprie dictum. Denique mandatum habetur, ut Ministri ordinentur, sed non habetur mandatum, ut fiant certo aliquo ritu. Dominus enim cum ordinavit Apostolos Luc. xxii. dixit: *Hoc facite* (4), sed non legitur ulla cæremonia, qua eos ordinaverit. Deinde Joannis xx. dedit illis iterum Ecclesiasticam potestatem, dicens: *Quorum remisistis peccata* (5); nec tamen imposuit manus, aut unxit illos, aut dedit instrumenta consecrationis, quod modo nos facimus, sed tantum insufflavit, quod nos minime facimus. Neque Apostoli usquam tradunt, se mandatum accepisse, ut manus imponerent, cum ordinabant Ministros.

Respondeo: Quod attinet ad manus impositionem, adhibitam eam fuisse non solum ad orandum, sed etiam ad ordinandum. Id probatur primo, quia Scriptura non meminit orationis I Tim. iv. et v. et II Timoth. i. ubi de manus impositione agitur.

Secundo in Actis cap. 6. ubi ordinantur Diaconi ab Apostolis, distinguitur apertissime oratio ab impositione manuum, sic enim legitur Græce: *καὶ προσεζήτησαν ἐπιθῆναι αὐτοῖς τὰς χεῖρας*, id est: *Et cum orassent, imposuerunt eis manus*. Et rursus cap. xiii. distinguitur una cæremonia ab alia: *Sejunctantes*, inquit, et orantes, imponentesque illis manus, dimiserunt eos (6).

Tertio, quia I Tim. v. illa verba: *Nemini cito manus imponeris, neque communicaveris, peccatis alienis* (7), non possunt exponi de

oratione, sed de cæremonia, qua ordinantur Ministri. Non enim communicat peccatis alienis, qui orat pro alio, etiamsi indignissimo; sed qui ordinat indignum, is vere communicat peccatis alienis.

Quarto, illa verba Actor. 14. *χειροτονήσαντες; προσεβήσαν; nulla ratione possunt exponi de oratione*. Neque obstat, quod adversarii nolunt *χειροτονείν* esse manus imponere; sed manus extendere, sive attollere in signum suffragii. Id, inquam, non obstat; nam in Scripturis, et usu Ecclesiastico *χειροτονείν* significat extendere manus super capita ordinandorum, et eo modo ordinare; ita ut sit idem *χειροτονία*, et *χειροβασία*. Id patet ex Chrysostomo hom. 10. in priorem ad Timotheum, et ex epistola Concilii Nicæni ad Alexandrinos apud Theodoretum lib. i. histor. cap. 9. et ex aliis Græcis, qui Ordinationem, quæ ab Episcopo fit, vocant *χειροτονία*, et tamen Episcopi non ordinant attollendo manus in signum suffragii, sed extendendo super capita ordinandorum. Et ex hoc ipso loco Actor. 14. idem aperte colligitur; nam Lucas non dicit, Apostolos constituisse presbyteros ad *χειροτονία* populi, ut dicere deberet, si intelligeret, id quod adversarii volunt, sed dicit ipsos Apostolos usos *χειροτονία*, id est, manus extensione in constituendis presbyteris.

Denique sanctus Hieronymus peritissimus utriusque linguæ, in cap. 58. Isaia. *χειροτονία*, interpretatur manus impositionem, quæ eum vocis imprecatione, Ordinationem perficit. Denique etiamsi constaret cum manus impositione semper conjunctam fuisse orationem, nihil obtineret Kemnitius: tunc enim diceremus, verba Sacramentalia esse orationem quamdam; unde etiam mysticæ preces dicuntur a veteribus.

Quantum ad promissionem gratiæ remissionis peccatorum, respondeo: vel vult Kemnitius omne Sacramentum per se esse institutum ad remissionem peccati, vel id satis esse, si conferat gratiam gratum facientem, quæ sit efficax ad peccatum delendum, si illud inveniat, licet per se ad alium finem ordinetur.

Si primum affirmat, non poterit defendere Eucharistiam esse verum Sacramentum; si quidem certum est, Eucharistiam non esse per se institutam ad peccatum tollendum, sed ad vitam spiritualem conservandam, et

augendam. Id quod patet ex eo, quod datur immediate post Baptisum: proinde iis, qui non habent peccata; imo non datur nisi iis, qui dicantur mundi, et puri esse a peccato, cum Paulus dicat I Corinth. ii. *Probet autem seipsum homo, et sic de pane illa edat, etc.* (1).

Si secundum, facile ostendemus Ordinationem esse verum Sacramentum. Nam gratia, quæ illi promissa est, non est donum aliquod gratis datum, ut prophetia, vel donum linguarum, sed gratia justificans. Nam in primis, Joan. 20. cum Dominus tribuit Apostolis potestatem remittendi peccata, quæ est pars quedam sacerdotii, dixit: *Accipite Spiritum sanctum*, non autem vocatur absolute Spiritus sanctus in Scripturis donum illud, quod in impiis esse potest. Præterea, II Timoth. i. ubi dixerat Apostolus, gratiam Timotheo per manus impositionem datam, subjungit explicans, quæ sit illa gratia: *Non enim, inquit, dedit nobis*, id est, nobis Episcopis, *Deus spiritum timoris; sed virtutis, et dilectionis, et sobrietatis* (2).

Quod autem perinet ad mandatum, sive institutionem, non legimus quidem disertis verbis Christum dixisse, Ordinate Ministros per manus impositionem; sed evidenter id colligimus ex sanctis litteris. Nam ut diximus de aliis Sacramentis, non potest illis homo gratiam alligare certo signo; idque etiam adversarii concedunt: atqui secundum Scripturas alligata est gratia manus impositioni in Ordinatione, ut ex illis verbis patet, I Timoth. iv. *Noli negligere gratiam quæ data est tibi per prophetiam, cum impositione manuum presbyteri* (3). Ubi illud, *Per prophetiam*, non est instrumentum, sed causa impellens, et movens: instrumentum autem conferendæ gratiæ est illud: *Cum impositione manuum*. Sensus enim est, ut recte etiam Calvinus exponit: Noli negligere gratiam illam, quæ tibi data est, quando Episcopus a me ordinatus es, juxta revelationem de te mihi factam (Deus enim revelaverat Paulo, et jusserat, ut Timotheum ordinaret, id quod etiam habetur in primo capite) secundum præcedentes in te prophetias. Quod autem instrumentum gratiæ conferendæ, fuerit impositio manuum, habetur adhuc clarius, II Tim. i. *Admoneo te, ut resuscites gratiam, quæ in te est, per impositionem manuum mearum* (4). Cum igitur gratia sit alligata Ordinationi per

(1) Corinth. XI, 28 — (2) II Tim. I, 7. — (3) I Tim. IV, 14. — (4) II Tim. I, 6.